

Nekalan asemakaavojen nro 8860 ja 8861 liito-oravaselvitys

11.9.2023

WSP Projekti 318496

Tekijä: Sara Caetano

Tarkastaja: Vera Rantalainen

Sisällysluettelo

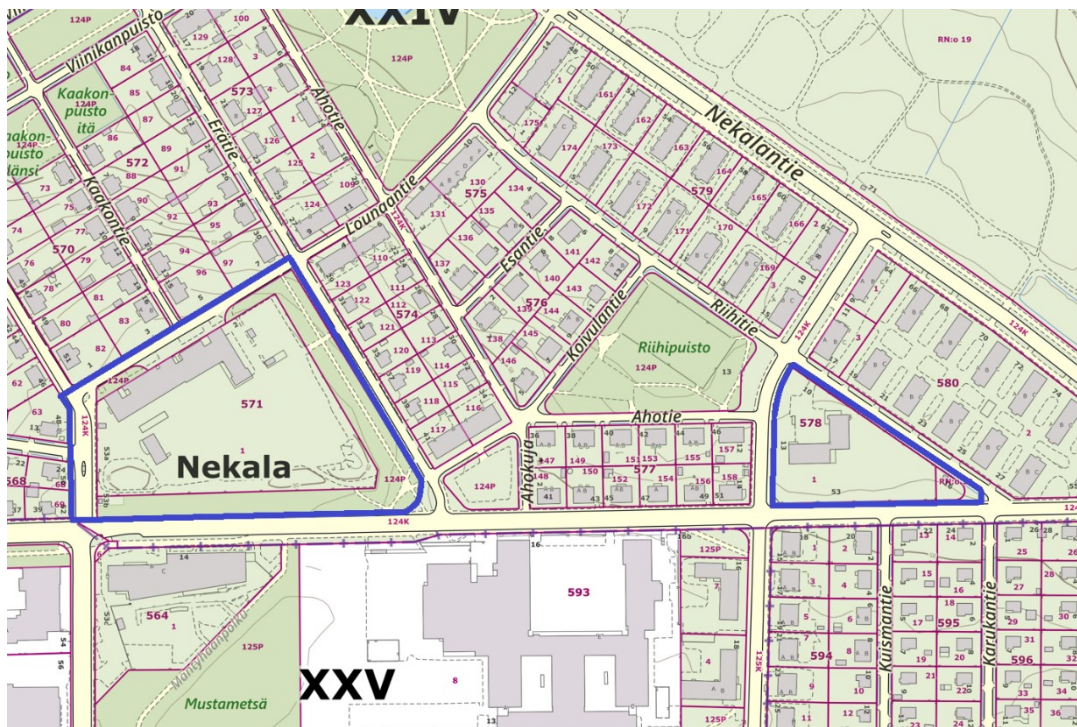
1	Johdanto.....	3
2	Selvitysalueen yleiskuvaus	3
3	Lähtötiedot.....	4
4	Liito-orava	5
5	Selvitysmenetelmät.....	6
6	Tulokset.....	6
6.1	Nekalan koulun asemakaava 8861.....	6
6.2	Nekalan lastentalon asemakaava 8860.....	7
7	Johtopäätökset.....	8
8	Viittaukset	9

1 Johdanto

WSP on laatinut Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön suunnittelun toimeksiannosta liito-oravaselvityksen Nekalan asemakaavojen nro 8860 ja 8861 alueille. Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista sekä liito-oravalle soveltuvista elinympäristöistä ja mahdollisista kulkureiteistä. Tietoa hyödynnetään asemakaava-alueiden suunnittelussa. Selvitys toteutettiin 21.3.2023 biologi Sara Caetanon (FM) toimesta.

2 Selvitysalueen yleiskuvaus

Selvitysalueeseen kuuluu Nekalan koulun ja Nekalan lastentalon asemakaava-alueet, yhteensä n. 3,4 ha kokoinen alue. Nekalan koulun aluetta rajaa idästä Erätie, pohjoisesta Lounaantie, lännestä Ahlmanintie ja etelästä Kuokkamaantie. Nekalan lastentaloa rajaa koillisesta Riihitie, lännestä Jokipohjantie ja etelästä Kuokkamaantie. Selvitysalueella on etenkin Nekalan koulun alueella pääasiassa rakennettua pintaa, ja viheralueet ovat hoidettuja. Selvitysalueita ympäröivät pientaloalueet, Riihipuisto, sekä Mustametsän päiväkodin ja Tampereen normaalikoulun alue.

Kuva 1. Selvitysalueiden rajaus esitettyä sinisellä.

Nekalan koulun selvitysalueella on voimassa vuonna 1950 hyväksytty asemakaava, jossa alueelle on osoitettu yleisten alueiden rakennusala ja tontti, sekä puistoa alueen reunoille. Nekalan lastentalon alueella on voimassa vuonna 1948 hyväksytty asemakaavan muutos.

Kaavassa alueelle on osoitettu yleisen rakennuksen tontti ja likimääräinen rakennusala, sekä poistettava puisto.

Kuva 2. Alueiden asemakaavat esitettynä ilmakuvan päällä. Lähde: kartat.tampere.fi/oskari

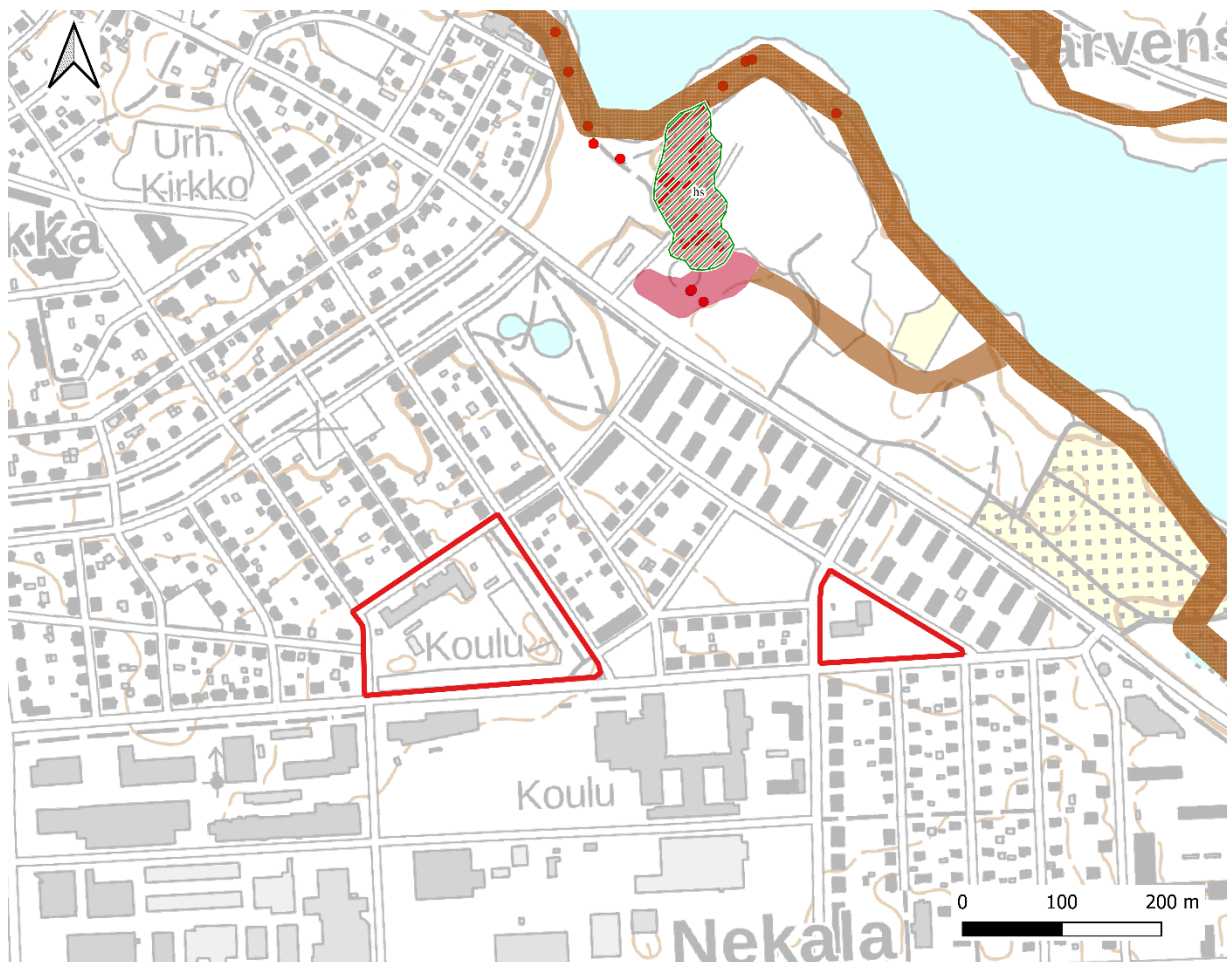
3 Lähtötiedot

Selvitysalueella on tehty Nekalan lastentalon asemakaavan 8860 ja Nekalan koulun asemakaavan 8861 hyönteis- ja lepakkoselvitykset vuonna 2022 (Sitowise 2022). Selvityksessä ei tehty merkittäviä tai huomionarvoisia hyönteishavaintoja kaava-alueelta. Nekalan koulun alueelta tehtiin yksi havainto pohjanlepakosta.

Tampereen kantakaupungin liito-oravaselvityksessä (Tampereen kaupunki 2016) ei ole esitetty alueella olevan todettuja tai soveltuvia liito-oravan elinympäristöjä tai kulkureittejä. Selvityksen mukaan alueella ei ole tehty pesä- tai papanahavaintoja. Lähimmät liito-oravahavainnot on tehty n. 200 metriä pohjoiseen, lidesjärven rannalla (kuva 3).

Tampereen Kantakaupungin yleiskaavan liito-orava seurannassa 2017–2019 (Tampereen kaupunki 2020) ei ole käsitelty aluetta.

Laji.fi-tietokannassa ei ole liito-oravahavaintoja selvitysalueilta eikä niiden lähiympäristöstä (haettu 23.3.2023, sisältäen käyttörajoitetun aineiston).

Kuva 3. Lähimmät liito-oravan elinalueet (vihreä raidoitus, vaaleanpunainen), jätöshavainnot (punaiset pisteet), ja mahdolliset kulkureitit (ruskea) esitettynä kartalla. Selvitysalueet on esitetty punaisella rajauksella. Lähde: kartat.tampere.fi/oskari

4 Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) on rauhoitettu laji sekä luontodirektiivin II ja IV (92/43/EEC) laji. Vuoden 2019 Punaisen kirjan perusteella se on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019). Uhanalaisuuteen johtaneet syyt liittyvät liito-oravalle soveltuvan elinympäristön vähenemiseen. Syytä ovat metsien uudistamis- ja hoitotoimet, vanhojen metsien ja lahoppuun väheneminen, sekä metsien puulajisuhteiden muuttuminen. Puustoisien ympäristön pirstoutuminen vaikeuttaa liito-oravan liikkumista. Liito-oravan elinympäristöä ovat tyypillisesti varttuneet kuusivaltaiset sekametsät, joissa on lehtipuita ravinnoksi ja puunkoloja pesä- ja piilopaikaksi. Sopivia tikon tekemiä koloja on etenkin haavoissa. Liito-orava voi pesiä myös pöntöissä tai oravan tekemissä risupesissä.

Liito-oravaurosten elinpiirit ovat kooltaan kymmeniä hehtaareja, ja urokset liikkuvat niiden sisällä paljon. Naaraiden elinpiirit ovat pienempiä (3–10 ha), mutta niilläkin on useita pesäpaikkoja elinpiirin sisällä. Liito-oravat ovat paikkauskollisia. Liito-oravan kuoltua sen

elinpiiri jää tyhjäksi, kunnes uusi yksilö löytää sen. Yhteydet liito-oravalle soveltuvien elinympäristöjen välillä ovat tärkeitä, sillä muutoin tyhjentyneet, hyvätkin elinpiirit voivat jäädä asuttamatta. Kulkuyhteytenä voivat toimia varttuneet metsät, mutta myös nuoremmat metsät sekä puustoiset puistot ja pihat. Niillä on kuitenkin oltava yli 10 m korkeita puita, jotta liikkuminen puita pitkin mahdollistuu. Eniten liikkuvat nuoret yksilöt, jotka etsivät omaa elinpiiriä. Nekin kulkevat keskimäärin vain 2 km (mutta jopa 9 km) päähän synnyinalueeltaan (Hanski ym. 2000).

Luontodirektiivin IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n mukaan kiellettyä. Liito-oravan tapauksessa näitä ovat puut (tai pöntöt ja rakennukset), joita liito-orava käyttää pesintään, suojapaikkana tai ravinnon varastointiin, ruokailupuut, sekä näitä kohteita suojaavat puut. Lisäksi yhteydet eri lisääntymis-, levähdys- ja ruokailupaikkojen välillä tulee turvata.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämiseen ja heikentämiseen tarvitaan poikkeamislupa ELY-keskukselta. Poikkeamislupa saatetaan myöntää, jos lajin suotuisa suojelutaso ei heikkene, hankkeella ei ole muuta toteuttamisvaihtoehtoa, ja hanke on yhteiskunnan edun mukainen.

5 Selvitysmenetelmät

Selvitysalue käytiin läpi 21.3.2023. Selvitysalueelle tehtiin papanakartoitus ohjeen ”Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt” (Nieminen & Ahola (toim.) 2017) mukaisesti. Liito-oravan esiintymistä alueella selvitettiin etsimällä niiden papanoita puiden alta. Liito-oravan papanat ovat keväisin helposti havaittavissa, kevättravinnosta johtuvan kellertävän värityksensä ja vähäisen aluskasvillisuuden ansiosta. Koska selvitysalue oli pieni, voitiin tarkistaa kaikkien puumaisten puiden alustat. Samalla alueelta tarkasteltiin puita, joissa oli liito-oraville sopivia risupesäiä, pönttöjä tai kolopuita.

6 Tulokset

6.1 Nekalan koulun asemakaava 8861

Nekalan koulun alueella kasvaa koivua ja mäntyä pääasiassa rivimäisesti piha-alueita reunustaen (kuva 4).

Selvityksessä ei tehty papanahavaintoja. Harvapuustoinen selvitysalue todettiin liito-oravalle soveltumattomaksi elinympäristöksi. Alueella ei kasva liito-oravan suosimia puulajeja kuusta

tai haapaa. Alueelta ei myöskään löytynyt liito-oravan pesäpaikaksi soveltuvia kolopuita, risupesiä tai pönttöjä.

Selvitysalueen puusto voi tukea liito-oravan mahdollisia kulkuyhteyksiä esimerkiksi lidesjärven rannan todetuilta elinympäristöiltä etelään, mutta yhteydet voivat Nekalan alueella tukeutua myös piha-alueiden ja puistojen puustoon.

Kuva 4. Nekalan koulua reunustava mäntyriivi.

6.2 Nekalan lastentalon asemakaava 8860

Nekalan lastentalon pihalla on hajanaisesti kasvavien koivujen lisäksi myös kuusiryhmä, sekä pihaa reunustavia puutarhapuita (kuva 5).

Selvityksessä ei tehty papanahavaintoja. Harvapuustoinen selvitysalue todettiin liito-oravalle soveltumattomaksi elinympäristöksi. Liito-oravan suosimista puulajeista alueella on vain muutama kuusi, eikä lainkaan haapaa. Alueelta ei myöskään löytynyt liito-oravan pesäpaikaksi soveltuvia kolopuita tai risupesiä. Nekalan lastentalon pihakoivussa on linnunpönttö, joka on kuitenkin liito-oravalle epätodennäköinen lisääntymis- ja levähdyspaikka, sillä alue ei muutoin ole liito-oravalle soveltuvaa.

Selvitysalueen puusto voi tukea liito-oravan mahdollisia kulkuyhteyksiä esimerkiksi lidesjärven rannan todetuilta elinympäristöiltä etelään, mutta yhteydet voivat Nekalan alueella tukeutua myös piha-alueiden ja puistojen puustoon.

Kuva 5. Nekalan lastentalon pihalla kasvaa koivuja.

7 Johtopäätökset

Selvityksen tavoitteena oli tuottaa tietoa liito-oravan esiintymisestä, jotta voidaan arvioida, onko kohdealueella vireillä olevien asemakaavojen 8860 ja 8861 mukainen rakentaminen toteutettavissa.

Koska selvityksessä ei havaittu liito-oravan papanoita, eikä selvitysalueita todettu liito-oravalle soveltuvaksi elinympäristöksi, kaava-alueilla ei rajattu liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja tai elinympäristöjä. Selvitysalueilla ei havaittu liito-oravalle soveltuvia kolopuita tai risupesiä. Nekalan lastentalon pihalla on linnunpönttö, joka on kuitenkin liito-oravalle epätodennäköinen lisääntymis- ja levähdyspaikka, sillä selvitysalue ei muutoin ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Liito-oravan suhteen kaavojen suunnitelmien mukaiselle toteuttamiselle ei siis nähdä esteitä.

8 Viittaukset

Hanski I.K., Stevens P., Ihalempiä P. & Selonen V. 2000. Home-range size, movements, and nest-site use in the Siberian flying squirrel, *Pteromys volans*. – *Journal of Mammalogy* 81: 798-809.

Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U.M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Nieminen M. & Ahola A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Ramboll / Tampereen kaupunki 2016: Tampereen kantakaupungin liito-oravaselvitys.

Sitowise 2022: Nekalan lastentalon asemakaavan 8860 ja Nekalan koulun asemakaavan 8861 hyönteis- ja lepakkoselvitykset.

Tampereen kaupunki 2020: Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa. Seuranta 2017–2019.